

“Εργασία στο μάθημα του project με θέμα τις σχέσεις του εφήβου στο σπίτι και στο σχολείο”

Εισαγωγή:

Σε αυτή την εργασία θα αναφερθούμε:

“ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ”

- Τι είναι η ενδοοικογενειακή βία;
- Ποιες μορφές βίας εμφανίζονται;
- Αδελφικές σχέσεις
- Ιστορίες ενδοοικογενειακής βίας

“ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ”

- Τι είναι το bullying και ο κυβερνοεκφοβισμός;
- Ποιες είναι οι μορφές του;
- Χαρακτηριστικά του θύτη και του θύματος
- Ποια είναι η θέση του τρίτου ατόμου;

“ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ”

- **Ενδοοικογενειακή βία:**

Η κάθε σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βία που ασκείται σε βάρος του θύματος από τον (πρώην) σύζυγο ή από το σύντροφο ή άλλα μέλη της οικογενείας. Η ενδοοικογενειακή βία θεωρείται ως καταστρατήγηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και επιφέρει αρνητικές συνέπειες στο θύμα και στα άλλα μέλη της οικογενείας του, επηρεάζοντας σημαντικά την υγεία τους, σωματική και ψυχική.

- **Μορφές βίας:**

Σωματική βία:

Από χαστούκι μέχρι βαριά σωματική βλάβη, συμπεριλαμβάνοντας καθετί που προξενεί πόνο, τραυματισμό, ακρωτηριασμό ή που έχει πρόθεση να.. Και ο βιασμός και κάθε άλλη βίαιη & καταπιεστική συμπεριφορά προς το σώμα π.χ. χτυπήματα, καψίματα, σπρωξίματα, χρήση όπλου, φυσικός περιορισμός, παρεμπόδιση κάλυψης βασικών αναγκών (πχ. τροφή, φάρμακα, ύπνος..)

Απομόνωση:

Περιορισμός της ελευθερίας, έλεγχος της επικοινωνίας με φίλους και συγγενείς, περιορισμοί της κοινωνικότητας, Έλεγχος της πρόσβασης σε πληροφόρηση, της συμμετοχής σε ομάδες κι οργανώσεις, κλείδωμα σε περιορισμένο χώρο, περιορισμός της κινητικότητας, παρακολούθηση τηλεφώνων, email κλπ.

Ψυχολογική βία:

Υποτιμητικές συμπεριφορές, ταπείνωση.. μέχρι σοβαρή ψυχολογική βλάβη (ιδ. σε μακρόχρονη ή και έντονη έκθεση). Διαρκές κριτικάρισμα, υποτίμηση & κοροϊδίες (εαυτού, οικογένειας, φίλων, παρελθόντος..) Προσπάθειες εξευτελισμού, ψέματα, υπονόμηση της αυτοεκτίμησης.

Συναισθηματική βία:

Ιδιαίτερα καταπίεση κι εξαναγκασμοί που εκμεταλλεύονται την ψυχολογική και συναισθηματική μας εξάρτηση, πιθανώς με απειλές κι εκβιασμούς. Τα όρια συγχέονται με την ψυχολογική βία.

Ιδιαίτερα σοβαρή για τις νέες και τα παιδιά, αλλά και για κάθε άτομο "αποκλεισμένο" από ευρύτερη κοινωνικότητα. Συχνά σε συνδυασμό με στέρηση-απομόνωση.

Λεκτική βία:

Φωνές, βρισιές, εξευτελισμοί, απειλές & τρομοκράτηση (με στόχο το ίδιο το θύμα ή και οικείους του) Αποτελεί τμήμα της ψυχολογικής & συναισθηματικής βίας, συνήθως συμπεριλαμβάνει τις απειλές, ενώ η τρομοκράτηση συνήθως συμπεριλαμβάνει κι άλλους τρόπους βίας.

- Αδελφικές σχέσεις:

Σε κάθε οικογένεια υπάρχει ένα πολύπλοκο δίκτυο αλληλεπιδράσεων ανάμεσα στα μέλη της. Συνεπώς, ο τρόπος με τον οποίο αλληλοεπιδρούν δύο μέλη της μεταξύ τους, εξαρτάται από το πώς λειτουργούν όλες οι σχέσεις μέσα στην οικογένεια. Στο πλαίσιο αυτό, η συμβίωση με τα αδέρφια δίνει τη δυνατότητα να δοκιμαστεί η λειτουργία στενών σχέσεων με μεγαλύτερους και μικρότερους.

Οι αδερφικές σχέσεις είναι μια ευκαιρία για εκπαίδευση των παιδιών σε προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες, σε δεξιότητες ζωής. Τα παιδιά μέσα από την επαφή τους με τα αδέρφια τους μαθαίνουν να μοιράζονται, να συνεργάζονται, να εκφράζουν τα συναισθήματά τους, να δίνουν και να παίρνουν αγάπη.

Οι συγκρούσεις ανάμεσα στα αδέρφια και οι εκδηλώσεις ζήλιας μέσα στην οικογένεια αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι μιας υγιούς και φυσιολογικής οικογενειακής ζωής. Οι τσακωμοί των παιδιών συνήθως συνδέονται με τις συνθήκες που διαμορφώνει ο οικογενειακός αστερισμός (η θέση των παιδιών μέσα στην οικογένεια, ανάλογα με τη σειρά γέννησης), καθώς και με το συναίσθημα της ζήλιας. Σε αυτές τις περιπτώσεις, στόχος των καβγάδων είναι η προσέλκυση της προσοχής των γονέων, η επιβεβαίωση της αγάπης τους και η διεκδίκηση της θέσης τους στην οικογένεια.

Τι είναι η ζήλια ανάμεσα στα αδέρφια και ποιες μορφές μπορεί να έχει;

Η ζήλια είναι το φυσιολογικό συναίσθημα που πλημμυρίζει κάθε παιδί, όταν

αντιλαμβάνεται ότι κάποιος άλλος «εισβάλλει» σε μια στενή δυαδική του σχέση, όταν νοιώσει ότι χάνει ή ότι πρέπει να μοιραστεί την αποκλειστική αγάπη των γονιών του.

Συναισθήματα ζήλιας ανάμεσα στα αδέρφια συνήθως εμφανίζονται σε διάφορα μεταβατικά στάδια της οικογένειας (γέννηση παιδιού, μετακόμιση, είσοδος του παιδιού στο σχολείο) και συνήθως συνδέονται με κρίσιμες φάσεις αλλαγών στην οικογενειακή ζωή, όπου αλλάζουν οι ισορροπίες και οι θέσεις των μελών.

- Ιστορίες Ενδοοικογενειακής βίας:

Μυρτώ 7 ετών/σήμερα 10-σωματική κακοποίηση

Κορίτσι 6 ετών που προσκομίστηκε στο Νοσοκομείο Παιδών Αγ. Σοφία τον Φεβρουάριο 2009, όταν όπως ανέφερε το ίδιο το παιδί, το χτύπησε η μητέρα του και βγήκε στο δρόμο. Το παιδί εντοπίστηκε να περιπλανιέται και προσεγγίστηκε από ασθενοφόρο του ΕΚΑΒ. Κατά την εισαγωγή του το παιδί παρουσίαζε, σύμφωνα με την ιατρική γνωμάτευση, πρόσφατες εκδορές τραχήλου και παλαιότερες κορμού και άκρων όπως επίσης και κατάγματα θώρακα, κακώσεις κρανίου και θλαστικά τραύματα άνω χείλους.

Η Μυρτώ δεν επέστρεψε ποτέ στην οικογένεια της όπως επίσης και η οικογένεια της δεν την έχει ποτέ αναζητήσει.

Μιχάλης 13 ετών/σήμερα 15-συναισθηματική κακοποίηση

Ο Μιχάλης ζούσε σε ένα θεωρητικά προνομιούχο περιβάλλον καθώς είχε σε περίσσεια όλα τα υλικά αγαθά που θέλει ένα παιδί, αφού η οικογένεια του είχε ιδιαίτερη οικονομική άνεση. Θεωρητικά, ήταν πολύ τυχερό παιδί. Ο Μιχάλης, ζήτησε ο ίδιος βοήθεια από τους κοινωνικούς λειτουργούς της Εθνικής Τηλεφωνικής Γραμμής για τα Παιδιά SOS 1056, όταν άρχισε να καλεί συστηματικά εκφράζοντας την απορία και απόγνωσή του για τις συνεχείς φραστικές επιθέσεις από τους γονείς του, και ιδιαίτερα την μητέρα με την οποία περνούσε περισσότερο χρόνο στο σπίτι. Καθημερινά και από την ώρα που ο έφηβος επέστρεφε από το σχολείο η μητέρα απευθυνόταν με ποικίλες ασήμαντες αφορμές στον Μιχάλη, χρησιμοποιώντας φράσεις όπως «είσαι άχρηστος, θα σε πετάξω από το σπίτι, δεν είσαι ικανός για τίποτα, είσαι ένα τίποτα, υπάρχουν για να με βασανίζεις, καλύτερα να μη σε είχα γεννήσει...» κ.α. Οι αφορμές για τις ανελέητες αυτές επιθέσεις ήταν συνήθως ένας όχι ικανοποιητικός βαθμός από το σχολείο, κάποιος λεκές στα ρούχα του παιδιού, η ένταση της τηλεόρασης, η διαμαρτυρία του για κούραση μετά από το πιεστικό και πολύωρο διάβασμα των μαθημάτων του σχολείου κ.α. τέτοια. Ο πατέρας του Μιχάλη απορροφημένος από την απαιτητική του εργασία, απουσίαζε σχεδόν όλη μέρα από το σπίτι και τις λίγες ώρες που βρισκόταν εκεί, τις αφιέρωνε στον εαυτό του και όχι στο παιδί. Η κατάσταση αυτή είχε επιφορτίσει σε τέτοιο βαθμό το παιδί που, όπως εκμυστηρευόταν στους ανθρώπους της Γραμμής, σκεφτόταν να το σκάσει από το σπίτι του. Παράλληλα, δεν μπορούσε να αποδώσει καθόλου αποτελεσματικά στις σχολικές απαιτήσεις, αφού παρά το γεγονός ότι μελετούσε, αισθανόταν μονίμως

ανεπαρκής και απροετοίμαστος. Μετά από αρκετές επικοινωνίες ο Μιχάλης ακολουθώντας τις κατευθύνσεις και συμβουλές της Εθνικής Τηλεφωνικής Γραμμής για τα Παιδιά SOS και κατάφερε να πείσει την μητέρα του να επικοινωνήσει μαζί τους. Όπως αποδείχθηκε, η μητέρα είχε μεγάλη ανάγκη από συμβουλευτική υποστήριξη. Σήμερα, οι σχέσεις του Μιχάλη με τους γονείς του, έχουν βελτιωθεί σε αξιοσημείωτο βαθμό.

Χριστίνα 16 ετών/σήμερα 22 (Σεξουαλική και σωματική κακοποίηση)

Οι γονείς της σε διάσταση από τότε που η Χριστίνα ήταν 2,5 ετών. Έκτοτε η Χριστίνα και ο μεγαλύτερος αδελφός της, έμεναν με τον παππού (74 ετών) και τη γιαγιά (65 ετών) σε επαρχιακή πόλη της Ελλάδας. Από τότε που χώρισαν οι γονείς της, η Χριστίνα δεν είχε καμία σχέση και επικοινωνία με την μητέρα της, παρότι ζούσαν στην ίδια περιοχή. Ο πατέρας της συζούσε με μια κυρία με την οποία και απέκτησε μία κόρη. Τον Απρίλιο του 2003 η Χριστίνα επισκέφθηκε την Κοινωνική Υπηρεσία του νοσοκομείου της περιοχής της και ανέφερε στην κοινωνική λειτουργό ότι ξυλοκοπείται πολύ συχνά από τον πατέρα της χωρίς αιτία, με αποτέλεσμα να φέρει μώλωπες σε όλο το σώμα της. Εξετάστηκε από τους γιατρούς του νοσοκομείου και εισήχθη στην ορθοπεδική κλινική όπου νοσηλεύτηκε, λόγω τραυματισμού της στον αυχένα και στη μέση. Η Χριστίνα ανέφερε ακόμη ότι από 3 ετών εκτός από τους ξυλοδαρμούς, υφίστατο σχεδόν καθημερινά σεξουαλική κακοποίηση τόσο από τον πατέρα όσο και από τον παππού της. Κατά τη διάρκεια της νοσηλείας της στο νοσοκομείο η επιμελήτρια ανηλίκων που επισκεπτόταν την Χριστίνα, επικοινωνήσε με τον παππού και τον πατέρα της, οι οποίοι ως αιτία των ξυλοδαρμών της Χριστίνας, πρόβαλλαν την τιμωρία και τον συνετισμό της σε κανόνες ηθικής (π.χ. να μη μιλάει σε αγόρια, να μην βγαίνει έξω κ.λπ.). Η Χριστίνα αποφασίστηκε, με την συναίνεση της, να μην επιστρέψει στο σπίτι που έμενε έως τότε και την φροντίδα της ανέλαβε το χαμόγελο του παιδιού.

“ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ”

- **Bullying:**

Ο εκφοβισμός έχει οριστεί ως μια επιθετική, σκόπιμη πράξη που εκδηλώνεται από ένα άτομο ή ομάδα ατόμων επαναλαμβανόμενα, έχει διάρκεια στο χρόνο και απευθύνεται σε ένα άτομο (θύμα) που δεν μπορεί να υπερασπιστεί εύκολα τον εαυτό του. Επιπλέον η διαφορά του εκφοβισμού με τις συνηθισμένες διαμάχες μεταξύ των παιδιών είναι ότι αυτός εμφανίζει επαναληψιμότητα και υπάρχει ανισορροπία ισχύος μεταξύ του θύτη και στο θύμα (ως προς την ηλικία, τη φυσική δύναμη κλπ.)

- **Κυβερνοεκφοβισμός:**

Μια επιθετική, σκόπιμη πράξη που εκδηλώνεται από μια ομάδα ατόμων ή Λένα άτομο με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων επαφής, που είναι επαναλαμβανόμενη, έχει διάρκεια στο χρόνο και απευθύνεται σ' ένα θύμα που δεν μπορεί να υπερασπιστεί τον εαυτό του.

- **Μορφές:**

Σωματικός φυσικός τραυματισμός ή απειλή τραυματισμού προς κάποιον:

Εκδηλώνεται με σπρωξίματα, σκουντήματα, αγκωνιές, γροθιές και κλοτσιές, τρικλοποδιές, χτυπήματα με αντικείμενα, τσιμπήματα και δαγκωνιές, περιορισμό του άλλου μέσω σωματικών πρακτικών.

Λεκτικός: Συστηματική χρησιμοποίηση υβριστικών εκφράσεων, φραστικών επιθέσεων, προσβολών και απειλών, αγενών σχολίων και ειρωνείας, χρήση παρατσουκλιών.

Έμμεσος ή κοινωνικός: Προσπάθεια για κοινωνική απομόνωση ή αγνόηση ατόμου, για άσκηση επιρροής στην ομάδα των συνομηλίκων ώστε να αισθανθούν αντιπάθεια για κάποιο συγκεκριμένο συμμαθητή τους, διάδοση κακόβουλων φημών και ψευδών.

- **Χαρακτηριστικά θύτη**

Ο θύτης επικρατεί να είναι αγόρι με ανασφάλειες που θέλει να τραβήξει το ενδιαφέρον στο σχολείο. Πιστεύει πως η βία είναι μαγκιά. Με αυτό τον τρόπο δείχνει τη δύναμη του και κατά πασά πιθανότητα προστατεύει τον εαυτό του. Το κυριότερο χαρακτηριστικό των θυτών είναι η επιθετικότητα. Τις περισσότερες φορές οι δράστες αρέσκονται σε καυγάδες τόσο προς ομηλικούς, όσο και προς τους ενήλικες. Ο θύτης θέλει να αισθάνεται ισχυρός, να επιβεβαιώνει τη δύναμη του, γι' αυτό όταν κακομεταχειρίζεται τους άλλους αισθάνεται ευχαρίστηση και ικανοποίηση. Επίσης δικαιολογεί τις ενέργειες του με τον ισχυρισμό ότι τον προκάλεσαν τα ίδια τα θύματα. Ο θύτης χαρακτηρίζεται από ένα υπερτροφικό «εγώ», από αυταρέσκεια, αρχηγική και αυταρχική συμπεριφορά, είναι δραστήριος και παρορμητικός. Επιπλέον είναι αντιδραστικός, αντικοινωνικός και οποιοδήποτε πρόβλημα αντιμετωπίζει το διαχειρίζεται με βιαιότητα. Επιπρόσθετα έχει την τάση να παραβαίνει τους σχολικούς κανόνες. Συνήθως είναι άτομο που προέρχεται από οικογένειες όπου παρατηρείται σωματική κακοποίηση και παραμέληση.

- **Χαρακτηριστικά θύματος**

Το θύμα είναι συνήθως άτομο ντροπαλό, συνεσταλμένο, επιφυλακτικό, με πολλές ανασφάλειες καθώς και εσωστρεφή. Έχει χαμηλή αυτοεκτίμηση και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να θεωρεί τον εαυτό του αποτυχημένο και να μην αντιδρά αποτελεσματικά όταν δέχεται επιθετικές πράξεις. Έχει λίγους φίλους και ακόμα λιγότερους κολητούς, για το λόγο αυτό κατακλύζεται από ένα γενικότερο συναίσθημα μοναξιάς. Το θύμα δυσκολεύεται να υποστηρίξει τον εαυτό του και τα δικαιώματά του. Η αντίδραση του θύματος για τις προσβολές που δέχεται από τους συμμαθητές του συνήθως είναι το κλάμα.

Σύμφωνα με μελέτες που έγιναν, το θύμα από μικρή ηλικία διακρίνεται για την επιφυλακτικότητα και την ευαισθησία του. Επίσης από σωματική κατασκευή ο συνολικός πληθυσμός των αγοριών-θυμάτων είναι κατά πασά πιθανότητα

αδύναμα και η σχέση με του γονείς τους είναι στενή ιδιαίτερα με τη μητέρα τους.

- **Θέση τρίτου ατόμου:**

Κάποιοι υποστηρίζουν τον θύτη με διάφορους τρόπους, χειροκροτήματα και γέλια δείχνοντας με αυτό τον τρόπο δείχνουν ότι είναι με το μέρος του θύτη. Κάποιοι άλλοι απομακρύνονται υποκρινόμενοι ότι δεν είδαν τίποτα. Άλλοι τρομοκρατούνται κάποιοι δεν παίρνουν θέση παραμένουν αδρανείς είτε επειδή φοβούνται είτε επειδή δεν θέλουν να δώσουν στόχο. Τέλος, κάποιοι προσπαθούν να βοηθήσουν το θύμα, αποδοκιμάζουν τον θύτη και τρέχουν να φέρουν βοήθεια.